

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

**2026-YIL / IYUL / 7-SON,
I-QISM**

ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 2026-yil, iyul.
I-qism*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukariyeva Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

MHXS (IFRS) ASOSIDA MOLIYAVIY HISOBOT TUZISHNING KORXONA RENTABELLIGI VA TO'LOVGA QOBILIYATLILIGINI TAHLIL QILISHDAGI O'RNI.....	12
Urakova Maxsad Xakimovna	
QAYTA TIKLANMAYDIGAN RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISHDA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNING O'RNI.....	18
Yusupova Jamila Karamatdinovna	
COMPARATIVE ANALYSIS OF DIGITAL FINANCIAL TECHNOLOGIES FOR CREDIT RISK PREDICTION AND MANAGEMENT IN COMMERCIAL BANKS BASED ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND BIG DATA ANALYTICS.....	21
Kholdorov Sardor Umarovich	
O'ZBEKISTONDA AGROINVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	28
Yusupov Komaliddin Baxtiyor o'g'li	
O'ZBEKISTONDA NOGIRONLIGI BO'LGAN SHAXSLAR UCHUN ICHKI TURISTIK MAHSULOTLAR TAHLILI.....	33
Zoxidov Firuz Faxritdinovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯМИ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННОГО ПОДХОДА.....	38
Эргашбаева Нилуфар Мухаммадсайфуллаевна	
MUSTAQIL TURISTLAR OQIMINI OSHIRISHDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBA VA UNI O'ZBEKISTON SHAROITIGA MOSLASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	42
Muzaffarov Akmal Axmadovich	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА И ЧАТ-БОТОВ В СИСТЕМЕ РЕГУЛИРОВАНИЯ ТРУДОВЫХ ОТНОШЕНИЙ	49
Ирматова Азиза Бахрамовна	
OROL BO'YI MINTAQASIDA YASHIL IQTISODIYOT ASOSIDA AGROTURIZMNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI (QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA)	56
Akramova Feruza	
RECENT MEDICAL TOURISM RESEARCH IN THE WEB OF SCIENCE CORE COLLECTION	68
Hao Xiaohui	
HARBIY XIZMATCHILARNI KIYIM-KECHAK BILAN TA'MINLASHDA ILG'OR XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASIDAN O'ZBEKISTONDA FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	76
Omonov Usmonqul Raxmonqul o'g'li	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA OSHIRISHNING ZAMONAVIY IQTISODIY MEXANIZMLARI	83
Inobatov Abror Boshlarovich	
КОММУНАЛЬНАЯ ИНФРАСТРУКТУРА И МЛАДЕНЧЕСКАЯ СМЕРТНОСТЬ: ЭМПИРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПО РЕГИОНАМ УЗБЕКИСТАНА ЗА 2012–2024 ГОДЫ.....	92
Мамбетсапаев Курбанияз Айниязович	
АНАЛИЗ ФАКТОРОВ ФОРМИРОВАНИЯ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЙ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ	97
Ташмухамедова Карима Саматовна	
СУТЬ УПРАВЛЕНИЯ СТРАТЕГИЕЙ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	104
Тарават Абдул Салам	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ASOSIY KAPITALGA KIRITILGAN INVESTITSIYALAR MANBALARI RIVOJLANISHINING MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI.....	112
Ibadullayev Dilshad Ibragimovich	

BARQAROR SHAHARSOZLIKNI TA'MINLASHDA TRANSPORT INFRATUZILMASINING EKOLOGIK VA IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	117
Permatov Ilxomjon Juraboyevich	
O'ZBEKISTONDA BARQAROR SHAHARSOZLIKNI HUQUQIY ASOSLARINI RIVOJLANTIRISH	121
Inoyatova Gulnoz Kadamovna	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK OMILLARNING BINOLAR YEMIRILISHIGA TA'SIRINI KOMPLEKS BAHOLASH VA ULARNI KAMAYTIRISH USULLARI (TOSHKENT SHAHRI MISOLIDA).....	125
Turabova Shodiya Anvarjon qizi	
MHXSDA TUSHUM VA MOLIVAVIY INSTRUMENTLAR BO'YICHA PUL MABLAG'LARI OQIMINI HISOBGA OLISH	132
Eshonqulov Akmal Qudratovich	
BOJXONA IMTIYOZLARINING DAVLAT BYUDJETI DAROMADLARIGA TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	138
Latipov Jahongir Shavkatovich	
O'ZBEKISTONDA XUSUSIY TA'LIM TIZIMIDA KADRLAR NOMUTANOSIBLIGI TENDENSIYALARI	144
Raxmatxo'jayev Axrolxo'ja Akmal o'g'li	
EKOLOGIK TA'LIM-TARBIYA JARAYONIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR VA INNOVATSION USULLARNING SAMARADORLIGI.....	150
Usmanova Gulida Valiyevna	
BUXORO VILOYATIDAGI KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARI TARMOQLARARO IQTISODIY SAMADORLIGI EKONOMETRIK TAHLILI	156
Nazarov Nazar G'ulom o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KO'CHMAS MULK BOZORIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	163
Sadikova Dildora Abdulla qizi	
MAHALLALARDA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH EKOTIZIMINING FUNKSIONAL BOG'LIQLIGI.....	167
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫМИ ФИНАНСОВЫМИ ОПЕРАЦИЯМИ	172
Исмоилова Жасмина Ильхом кизи	
SANOAT KLASSTERLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING INNOVATSION FAOLIYATGA TA'SIRI	178
Mamadaliyev Anazxon Ziyodillayevich	
XIZMATLAR SOHASIDA KICHIK BIZNES KORXONALARINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI	183
Ulmasova Oygul Baxtiyorovna	
BIOLOGIK RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHDA INNOVATSION BOSHQARUV USULLARI.....	188
Babadjanov Akmal Shuxratovich	
ZAMONAVIY JAMIYATDA AHOLINING EKOLOGIK MADANIYATINI YUKSALTIRISH MEXANIZMLARI.....	193
Xudoyberdiyev Norbek Komiljon o'g'li	
O'ZBEKISTON KONTEKSTI: IQLIM O'ZGARISHI, OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGI VA MOSLASHTIRISH SIYOSATLARI	198
Haydarov Ibrohimxon Abbosxon o'g'li	
TOVAR YETKAZIB BERISH ZANJIRI VA BOJXONA NAZORATINI BOSHQARISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	202
Kilichov Nazar Bafoevich	

TA'LIM XIZMATLARI VA ULARNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	208
Yusupova I.R.	
OROLBO'YI HUDUDLARINING IJTIMOIIQTISODIY SALOHİYATINI KOMPLEKS BAHOLASH VA USTUVOR RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	212
Dosnazarov Kallibek Kalbayevich	
ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ПРЕДПРИЯТИЙ НА ФОРМИРОВАНИЕ ДОХОДОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА	222
Айтмуратов Кутлымурат Жалгасович	
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALAR UCHUN KORPORATIV BOSHQARUV BO'YICHA IQTISODIY HAMKORLIK VA TARAQQIYOT TASHKILOTI (IHTT)NING YETAKCHI TAMOYILLARINI O'ZBEKISTON AMALIYOTIGA JORIY ETISH YO'NALISHLARI	227
Jumadullayeva Durdona Shuxrat qizi	
TURIZM SOHASIDA KLASTERNI SHAKLLANTIRISH ASOSIDA AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	233
Abdurayimov O'ktam Abdug'ani o'g'li	
EKOLOGIYAGA OID HUQUQBUZARLIKLAR TARKIBI	240
Majidova Shaxnoza Rustam qizi	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKINI BOSHQARISH VA MUAMMOLI KREDITLAR MUAMMOSI: TAHLIL VA YECHIMLAR.....	244
Qurbonov Ilhom Jumaqulovich	
AGROTADBIRKORLIKDA OMILLAR SARFI ASOSIDA QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH HAJMINING OSHISHIGA TA'SIRINI HUDUDIY BAHOLASH.....	248
Qurbonov Alisher Boboqulovich	
ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL PROBLEMS IN THE IMPLEMENTATION OF INTERNAL STANDARDS IN AUDIT FIRMS OF UZBEKISTAN AND THEIR IMPACT ON THE QUALITY OF AUDIT SERVICES	256
Kamola Bobonarova	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONA MENEJMENTIDA AXBOROT TEKNOLOGIYALARINING NAZARIY ASOSLARI.....	262
Zohidov Jamshid Botirxonovich	
SOLIQ QARZDORLIGINI UNDIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO TAJIRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI.....	267
Hakimov Ulug'bek Furqat o'g'li	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATI VA MAHALLIYLASHTIRISH JARAYONLARINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	272
Mirzabaev Xusniddin Muxamadjonovich	
MILLIY HUNARMANDCHILIK SOHASINI HUDUDIY RIVOJLANTIRISHNING INTEGRAL BOSHQARUV MODELI VA UNI BAHOLASH	279
Yaxshiliqov Sardor Rustam o'g'li	
O'ZBEKISTONDA SOLIQ SIYOSATINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: EKONOMETRIK TAHLIL.....	288
H.S. Bobojonov	
OLIY TA'LIM TIZIMIGA XORIJIY INVESTITSİYALAR JALB QILISHNING USLUBIY ASOSLARI.....	294
Mamanazarov A.A.	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH SALOHİYATINI BOSHQARISH VA ISHLAB CHIQRISH XAVFSIZLIGI TA'MINLASHNING METODOLOGIK JIHATLARI.....	299
Gulmatov Sunnatillo Nurillayevich	
BIOLOGIK AKTIVLAR SINTETIK VA ANALITIK HISOBINI TASHKIL ETISHDA ISHCHI HISOBVARAQLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	308
Axmetova Salima Seytovna	

HUDUD IQTISODIYOTIGA “YASHIL INVESTITSİYALAR”NI JALB QILISH MEXANIZMLARINING USLUBIY JIHATLARI.....	313
To‘xtayev Maqsud Mansurovich	
TURIZM SOXASIDA XIZMATLAR SIFATIGA TA’SIR ETUVCHI ASOSIY OMILLAR (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA).....	321
Suyunov R.G‘.	
SOLIQ MA’MURCHILIGI METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARINING JORIY ETISH ISTIQBOLLARI	326
Turdaliyev Eldor Sho‘xratjon o‘g‘li	
AGROKLASTERLAR FAOLIYATINI RAQAMLI BOSHQARUV MEXANIZMLARI ASOSIDA SHAKLLANTIRISH VA TAKOMILLASHTIRISH.....	334
Berdiyev Abdumalik Hakimovich	

AGROKLASTERLAR FAOLIYATINI RAQAMLI BOSHQARUV MEXANIZMLARI ASOSIDA SHAKLLANTIRISH VA TAKOMILLASHTIRISH

Berdiyev Abdumalik Hakimovich
Axborot texnologiyalari va menejment universiteti
Iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
ORCID: 0009-0003-2842-9802
Email: a.berdiyev197501@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada agroklastlar faoliyatini raqamli boshqaruv mexanizmlari asosida shakllantirish va takomillashtirishning nazariy hamda amaliy jihatlarini tadqiq etilgan. Agroklastlarni boshqarish jarayonlariga zamonaviy raqamli texnologiyalar, ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv, sun'iy intellekt va tahliliy platformalarni joriy etishning iqtisodiy samaradorlikni oshirishdagi o'rni asoslab berilgan. Shuningdek, agroklastlar faoliyatini real vaqt rejimida monitoring qilish, baholash, prognozlash hamda boshqaruv qarorlarini qabul qilishni qo'llab-quvvatlovchi integratsiyalashgan raqamli boshqaruv mexanizmlarining afzalliklari yoritilgan. Tadqiqot natijalari agroklastlar boshqaruvini raqamli transformatsiya qilish ularning raqobatbardoshligi, investitsiyaviy jozibadorligi va barqaror rivojlanishini ta'minlashning muhim omili ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: agroklast, raqamli boshqaruv, raqamli transformatsiya, boshqaruv mexanizmlari, agroklastlarni boshqarish, raqamli platforma, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar bazasi, ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv, monitoring, prognozlash, samaradorlik, integratsiya, raqobatbardoshlik.

Аннотация: В данной статье исследованы теоретические и практические аспекты формирования и совершенствования деятельности агрокластеров на основе механизмов цифрового управления. Обоснована роль внедрения современных цифровых технологий, управления на основе данных, искусственного интеллекта и аналитических платформ в процессы управления агрокластерами для повышения экономической эффективности. Также освещены преимущества интегрированных механизмов цифрового управления, поддерживающих мониторинг в режиме реального времени, оценку, прогнозирование и принятие управленческих решений в деятельности агрокластеров. Результаты исследования показывают, что цифровая трансформация управления агрокластерами является важным фактором обеспечения их конкурентоспособности, инвестиционной привлекательности и устойчивого развития.

Ключевые слова: агрокластер, цифровое управление, цифровая трансформация, механизмы управления, управление агрокластерами, цифровая платформа, искусственный интеллект, база больших данных, управление на основе данных, мониторинг, прогнозирование, эффективность, интеграция, конкурентоспособность.

Abstract: This article examines the theoretical and practical aspects of developing and improving agro-cluster activities based on digital management mechanisms. It substantiates the role of integrating modern digital technologies, data-driven management, artificial intelligence, and analytical platforms into agro-cluster management processes in enhancing economic efficiency. Furthermore, the study highlights the advantages of integrated digital management mechanisms that support real-time monitoring, performance evaluation, forecasting, and evidence-based decision-making in agro-cluster management. The research findings demonstrate that the digital transformation of agro-cluster management is a key factor in improving competitiveness, increasing investment attractiveness, and ensuring sustainable development.

Keywords: agro-cluster, digital management, digital transformation, management mechanisms, agro-cluster management, digital platform, artificial intelligence, Big Data, data-driven management, monitoring, forecasting, efficiency, integration, competitiveness.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotida raqamli transformatsiya jarayonlarining jadallashuvi qishloq xo'jaligini boshqarishning zamonaviy, samarali va ma'lumotlarga asoslangan mexanizmlarini joriy etishni dolzarb vazifalardan biriga aylantirmoqda. Xususan, agroklastlar faoliyatini raqamli boshqaruv mexanizmlari asosida tashkil etish ishlab chiqarish, qayta ishlash, logistika, saqlash va realizatsiya jarayonlarini yagona axborot makonida integratsiyalash, resurslardan oqilona foydalanish hamda boshqaruv qarorlarining aniqligi va tezkorligini ta'minlash imkonini beradi. Shu sababli agroklastlar boshqaruvi tizimini shakllantirish va takomillashtirish masalasi agrar sohada raqobatbardoshlikni oshirish hamda barqaror rivojlanishni ta'minlashning muhim ilmiy-amaliy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Agroklastlarni boshqarishning integratsiyalashgan raqamli platformalarini joriy etish, ishlab chiqarish va logistika jarayonlarini raqamlashtirish, real vaqt rejimida monitoring va nazoratni tashkil etish, resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish, xarajatlarni optimallashtirish hamda boshqaruv qarorlarini tezkor va ishonchli qabul qilish imkoniyatlarini kengaytirish bilan belgilanadi. Natijada agroklastlarning investitsiyaviy jozibadorligi, eksport salohiyati, iqtisodiy samaradorligi va xalqaro raqobatbardoshligini oshirish uchun zarur institutsional hamda raqamli boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish imkoniyati yaratiladi.

Agrosanoat tarmoqlarida raqobatbardoshlikni oshirish, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqarish, qayta ishlash va bozorga yetkazib berish jarayonlarini samarali tashkil etishda agroklastlar faoliyati muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayni paytda agroklastlar faoliyati samaradorligini xolisona va tizimli baholash, ularning iqtisodiy, moliyaviy, tashkiliy va ijtimoiy natijalarini kompleks tahlil qilish zarurati ortib bormoqda. Shu nuqtai nazardan, agroklastlar faoliyatini baholashda raqamli boshqaruv platformalarini joriy etish dolzarb ilmiy-amaliy vazifa hisoblanadi.

Agroklastlar faoliyati samaradorligini baholashga qaratilgan raqamli boshqaruv platformasini shakllantirishning ilmiy-metodologik asoslari, avvalo, agroklastlar faoliyatini baholash ko'rsatkichlarining tizimini ishlab chiqish, ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash va tahlil qilishning raqamli mexanizmlarini belgilashni taqozo etadi. Bunda ishlab chiqarish hajmlari, qiymat zanjirida qo'shimcha qiymat yaratilishi, resurslardan foydalanish samaradorligi, innovatsion faollik, investitsiya jozibadorligi hamda eksport salohiyati kabi ko'p qirrali mezonlarni integratsiyalash muhim hisoblanadi.

Agroklastlar faoliyatiga iqtisodiy baho berish va ularning faoliyatini tahlil qilish uchun, albatta, ularning faoliyatiga doir ishlab chiqarish va iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlarining real miqdorlari va qiymatlari talab etiladi.

Tadqiqot jarayonida Qashqadaryo viloyatida faoliyat yuritayotgan agroklastlarning ishlab chiqarish va iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlariga oid ishonchli statistik ma'lumotlarning yetarli darajada shakllantirilmagani hamda agroklastlar faoliyatiga mas'ul korxonalarda ushbu ko'rsatkichlar bo'yicha tizimli ma'lumotlar bazasining mavjud emasligi ularning faoliyatini kompleks baholash imkoniyatini cheklamoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 23-oktyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020 — 2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5853-sonli¹ Farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020–2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasi"ning IX bobida:

"Ishlab chiqarish hajmi va mehnat unumdorligini baholash natijalari joylardagi haqiqiy holatga mos kelmaydi.

Aniq va ishonchli ma'lumotlarning yetishmasligi yangi normativ-huquqiy hujjatlar ishlab chiqilishini, shuningdek, ularning sohaga ta'sirini obyektiv baholash imkonini bermaydi.

Ishonchli marketing ma'lumotlarining yetishmasligi fermerlar va boshqa agrobiznes subyektlari tomonidan biznes-rejalarni ishlab chiqishda yoki faoliyatini to'g'ri rejalashtirishda mavjud va o'zgaruvchan bozor imkoniyatlaridan foydalanishni sezilarli darajada cheklamoqda.

Qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat tarmog'i holatini aks ettiruvchi ishonchli statistik ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash va tarqatish tizimiga investitsiyalarning jalb qilinishi davlat va xususiy sektor rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Mazkur ustuvor yo'nalishning asosiy maqsadi bo'lib, ishonchli statistik ma'lumotlarni to'plash, taqqoslash va tarqatish tizimini takomillashtirish hisoblanishi" ta'kidlab o'tilgan.

Shuni hisobga olib, Qashqadaryo viloyatida agroklastlarning ishlab chiqarish va iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlarini baholash maqsadida agroklastlarning raqamli boshqaruv platformasi ishlab chiqildi.

1 <https://lex.uz/docs/-4567334>

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Agroklasterlar faoliyatini raqamli boshqaruv mexanizmlari asosida shakllantirish va takomillashtirish masalasi qishloq xo'jaligini modernizatsiya qilish, ishlab chiqarish jarayonlarini integratsiyalash, iqtisodiy samaradorlikni oshirish hamda boshqaruv qarorlarini aniq ma'lumotlarga tayangan holda qabul qilish zarurati bilan bevosita bog'liqdir. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 23-oktyabrdagi PF-5853-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020–2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasi"da agrar sohani boshqarishda ishonchli statistik ma'lumotlarni shakllantirish, ularni to'plash, qayta ishlash va tarqatish tizimini takomillashtirish muhim vazifalardan biri sifatida belgilangan. Mazkur strategik yondashuv agroklasterlar faoliyatini baholashda raqamli ma'lumotlar bazasi, monitoring tizimi va tahliliy boshqaruv platformalarini joriy etish zaruratini asoslaydi.

Abdulloyev A. va Qayimova Z. tomonidan qishloq xo'jaligi tarmoqlarida klasterlarni tashkil etish iqtisodiy o'sishning innovatsion yo'li sifatida talqin qilinadi. Mualliflarning yondashuvida klasterlar ishlab chiqarish, qayta ishlash, xizmat ko'rsatish va mahsulotni realizatsiya qilish jarayonlarini o'zaro bog'lovchi samarali tashkiliy-iqtisodiy mexanizm sifatida baholanadi. Bu fikr agroklasterlar faoliyatini raqamli boshqaruv mexanizmlari asosida takomillashtirishda ham muhim ahamiyatga ega, chunki raqamli platformalar aynan klaster ishtirokchilari o'rtasidagi axborot almashinuvi, monitoring va muvofiqlashtirish jarayonlarini tezlashtirishga xizmat qiladi.

Abduraxmonov Q.X. agrosanoat klasterlarining hududiy rivojlanishga ta'sirini o'rganar ekan, klasterlarning hududiy iqtisodiy salohiyatni oshirish, ishlab chiqarish resurslaridan samarali foydalanish va iqtisodiy aloqalarni mustahkamlashdagi o'rniga e'tibor qaratadi. Ushbu yondashuv agroklasterlarni faqat alohida xo'jalik yurituvchi subyekt sifatida emas, balki hududiy rivojlanishning muhim elementi sifatida o'rganish zarurligini ko'rsatadi. Shundan kelib chiqib, agroklasterlar faoliyatini raqamli boshqarish tizimi hududiy monitoring, tumanlar kesimida tahlil qilish, iqtisodiy ko'rsatkichlarni solishtirish va prognozlash imkoniyatlarini yaratishi lozim.

Berdiyev A.H.ning agroklasterlarda paxta xomashyosi ishlab chiqarish va qayta ishlash integratsiyasi istiqbollari bag'ishlangan tadqiqotida ishlab chiqarish va qayta ishlash jarayonlari o'rtasidagi uzviy bog'liqlik agroklasterlar samaradorligini oshirishning muhim sharti sifatida ko'rsatiladi. Bu yondashuv raqamli boshqaruv mexanizmlarini shakllantirishda ishlab chiqarish hajmlari, qayta ishlash quvvatlari, resurslar sarfi, mahsulot tannarxi, rentabellik va eksport salohiyati kabi ko'rsatkichlarni yagona axborot tizimida jamlash zarurligini asoslaydi. Chunki agroklaster faoliyatining barcha bosqichlari bo'yicha aniq va tizimli ma'lumotlar mavjud bo'lgandagina samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilish mumkin bo'ladi.

Berdiyev A.H.ning fermer xo'jaliklari va klasterlar o'rtasida bir butun manfaatli tizimni shakllantirishga oid tadqiqotida agroklaster ishtirokchilari o'rtasidagi o'zaro manfaatdorlik, shartnomaviy munosabatlar va iqtisodiy muvofiqlashtirish masalalari yoritiladi. Mazkur yondashuv agroklasterlarni raqamli boshqarishda ishtirokchi subyektlar o'rtasidagi ma'lumot almashinuvi, majburiyatlar ijrosi, ishlab chiqarish natijalari va iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlarini doimiy monitoring qilish zarurligini ko'rsatadi. Raqamli platforma bu jarayonda shaffoflikni ta'minlovchi, manfaatlar uyg'unligini kuchaytiruvchi va boshqaruv samaradorligini oshiruvchi amaliy vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Berdiyev A.H.ning agroklasterlarni rivojlantirish istiqbollari bag'ishlangan ishida oziq-ovqat xavfsizligi, globallashtirish va iqlim o'zgarishi sharoitida agroklasterlar faoliyatini takomillashtirish masalalari ko'rib chiqiladi. Ushbu yondashuv agroklasterlar boshqaruvida zamonaviy, moslashuvchan va ma'lumotlarga asoslangan mexanizmlarni joriy etish zaruratini kuchaytiradi. Ayniqsa, tashqi muhitdagi o'zgarishlar, bozor talabi, resurslar cheklanganligi va eksport imkoniyatlarini baholashda raqamli monitoring va prognozlash vositalaridan foydalanish agroklasterlar barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Umuman olganda, berilgan adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, agroklasterlar faoliyatini raqamli boshqaruv mexanizmlari asosida shakllantirish va takomillashtirish agrar sohada ishlab chiqarish, qayta ishlash, logistika, realizatsiya va hududiy monitoring jarayonlarini yagona axborot tizimida integratsiyalash bilan bog'liqdir. Mavjud ilmiy qarashlarda agroklasterlar iqtisodiy o'sish, hududiy rivojlanish, ishlab chiqarish integratsiyasi, fermer xo'jaliklari bilan manfaatli hamkorlik va oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashning muhim vositasi sifatida baholanadi. Shu sababli agroklasterlar faoliyatini raqamli platformalar orqali monitoring qilish, baholash va prognozlash ularning iqtisodiy samaradorligi, raqobatbardoshligi hamda barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Agroklasterlar faoliyatini raqamli boshqaruv mexanizmlari asosida shakllantirish va takomillashtirishning nazariy hamda amaliy jihatlarini o'rganishda tizimli yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida ilmiy abstraksiyalash, qiyosiy va mantiqiy tahlil, statistik ma'lumotlarni umumlashtirish, iqtisodiy tahlil hamda sintez usullaridan foydalanildi. Shuningdek, agroklasterlarni boshqarishda raqamli platformalar, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar va ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv texnologiyalarining samaradorligi ilmiy manbalar va amaliy tajribalar asosida baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqamli boshqaruv platformasi agroklaster ishtirokchilari o'rtasida axborot almashinuvini avtomatlashtirish, real vaqt rejimida monitoring olib borish, prognozlash va boshqaruv qarorlarini qabul qilishni qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, mazkur platforma orqali klaster faoliyatida yuzaga kelayotgan muammolarni barvaqt aniqlash, tavakkalchiliklarni baholash va samarali boshqaruv instrumentlarini joriy etish imkoniyati yaratiladi.

Agroklasterlar faoliyatini baholashga oid mavjud nazariy yondashuvlar, xalqaro tajribalar va zamonaviy raqamli texnologiyalarni kompleks qo'llash orqali baholash modellarini takomillashtirishni nazarda tutadi. Shu asosda agroklasterlar faoliyati samaradorligini baholashning yagona raqamli modeli va uning amaliy qo'llanish mexanizmlari ishlab chiqiladi.

Natijada, agroklasterlar faoliyati samaradorligini baholashga qaratilgan raqamli boshqaruv platformasini shakllantirish qishloq xo'jaligi tarmog'ida strategik rejalashtirish, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash hamda barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashga xizmat qiluvchi muhim ilmiy yo'nalish sifatida namoyon bo'ladi.

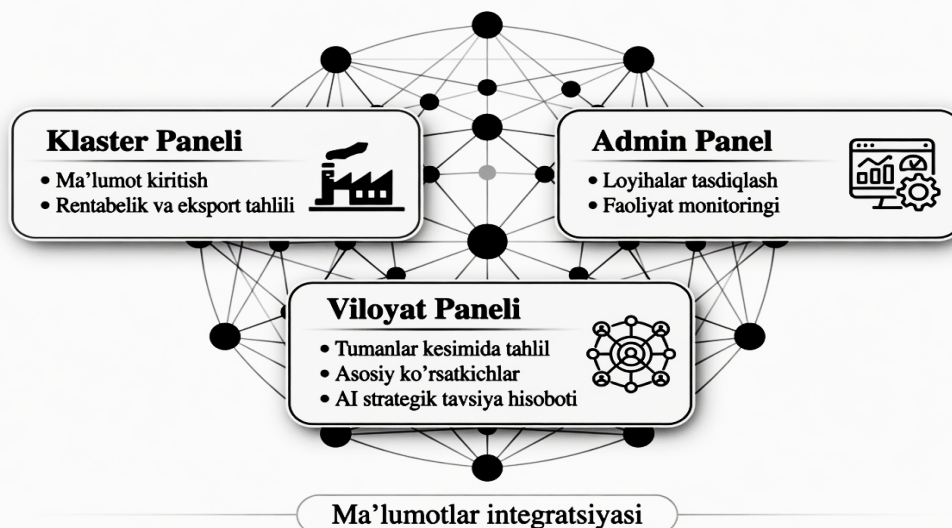
Agroklasterlar faoliyatini rejalashtirish, monitoring qilish, tahlil etish va samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilishga qaratilgan, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida shakllantirilgan integratsiyalashgan raqamli tizim hisoblanadi. Ushbu platforma agroklaster ishtirokchilari — qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilari, qayta ishlovchi korxonalar, logistika subyektlari, moliyaviy institutlar va davlat boshqaruv organlari o'rtasida axborot almashinuvini ta'minlaydi.

Ilmiy-tahliliy jihatdan mazkur raqamli platforma agroklaster faoliyatini baholashda tizimli va kompleks yondashuvni shakllantirishga xizmat qiladi. Platforma doirasida ishlab chiqarish, moliyaviy-iqtisodiy, texnologik, innovatsion hamda ijtimoiy ko'rsatkichlar bo'yicha ma'lumotlarni yig'ish va qayta ishlash imkoniyati yaratiladi. Bu esa qiymat yaratish zanjirining barcha bosqichlarida resurslardan foydalanish samaradorligini tahlil qilish va aniq indikatorlar asosida agroklaster faoliyatini baholashga zamin yaratadi.

Raqamli boshqaruv platformasining asosiy funksional jihatlaridan biri real vaqt rejimida monitoring olib borish va prognoz modellarini qo'llashdir. Bu orqali agroklasterlarda yuzaga kelayotgan xavf-xatarlar, bozor kon'yunkturasidagi o'zgarishlar va tashqi omillarning ta'siri oldindan baholanadi. Shu bilan birga, sun'iy intellekt va katta hajmdagi ma'lumotlar (Big Data) tahlilidan foydalanish orqali ishlab chiqarish hajmlarini optimallashtirish, xarajatlarni qisqartirish va raqobatbardoshlikni oshirish imkoniyatlari kengayadi.

Tahliliy nuqtai nazardan, agroklasterlarning raqamli boshqaruv platformasi boshqaruv qarorlarini qabul qilishda shaffoflikni ta'minlaydi, subyektiv yondashuvlarni kamaytiradi va ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv modelini joriy etishga xizmat qiladi. Bu esa davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash choralariining samaradorligini baholash, investitsiya loyihalarini tanlash hamda agroklaster siyosati natijadorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Muallif tomonidan ishlab chiqilgan raqamli platforma (<https://agroqashqadaryo.netlify.app>) orqali agroklasterlarning ro'yxatdan o'tishi, yilma-yil statistik ko'rsatkichlar bo'yicha monitoring, rentabellik va eksport salohiyatini baholash kabi jarayonlarni raqamlashtirish imkoniyati yaratilgan. Bu funksiyalar agroklasterlar faoliyatida data-driven boshqaruv, ya'ni ma'lumotlarga asoslangan qaror qabul qilish amaliyotini shakllantiradi (1-rasm).

1-rasm. Agroklasterlar faoliyatini baholashning raqamli boshqaruv platformasi²

Tizim uch bosqichli, ya'ni "Admin paneli", "Klaster paneli" va "Viloyat paneli" kabi boshqaruv modeli asosida qurilgan.

"Admin paneli" agroklasterlarni ro'yxatga olish, tasdiqlash yoki bloklash, ularning faoliyat tarixini yuritish kabi strategik metaboshqaruv vazifalarini bajaradi. "Klaster paneli" esa agroklaster vakillariga ishlab chiqarish hajmlari, rentabellik, eksport hajmi va boshqa iqtisodiy ko'rsatkichlarni kiritish va tahlil qilish imkonini beradi. "Viloyat paneli" esa tumanlar kesimida umumlashtirilgan ma'lumotlarni tahlil qilish, hududiy monitoring va prognozlash vazifalarini amalga oshirish uchun mo'ljallangan.

Platformada sun'iy intellekt asosida ishlab chiqilgan tavsiyalar moduli ham mavjud bo'lib, u agroklaster faoliyatida strategik yo'nalishlarni belgilash, resurslardan samarali foydalanish va eksport bozorlarini kengaytirish bo'yicha intellektual takliflar taqdim etadi. Bu element preskriptiv analitika tamoyillariga mos keladi.

Statistik ko'rsatkichlar bo'limida faol agroklasterlar soni, tumanlar qamrovi, ma'lumotlar yili va platformaning umumiy qamrov darajasini aks ettiruvchi indikatorlar berilgan. Bu indikatorlar hududiy agrosanoat tizimining makroiqtisodiy holatini tezkor baholash imkonini beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu raqamli platforma agroklasterlar boshqaruvida elektron hukumat yechimlariga xos samaradorlik, shaffoflik va integratsiyalashgan monitoring imkoniyatlarini ta'minlaydi. Tizimning joriy etilishi hudud agrosanoat salohiyatini oshirish, boshqaruv jarayonlarini tezkorlashtirish va strategik qarorlar qabul qilishda aniqlikni ta'minlovchi muhim raqamli tizim hisoblanadi.

Agroklasterlar faoliyatini baholashning raqamli boshqaruv platformasi agroklasterlar faoliyatini raqamli transformatsiya qilish, ularning ishlab chiqarish, eksport va iqtisodiy ko'rsatkichlarini markazlashgan axborot tizimi asosida yig'ish va qayta ishlashga qaratilgan integratsiyalashgan boshqaruv vositasi hisoblanadi. Mazkur platforma orqali agroklasterlar faoliyatiga oid ma'lumotlarni tizimli ravishda yuritish, ularni real vaqt rejimida monitoring qilish hamda tahliliy yondashuv asosida boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkoniyati yaratiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, agroklasterlar faoliyatini raqamli boshqaruv mexanizmlari asosida shakllantirish va takomillashtirish agrar tarmoqni modernizatsiya qilishning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Raqamli texnologiyalarni boshqaruv jarayonlariga joriy etish ishlab chiqarish, qayta ishlash, logistika va realizatsiya bosqichlari o'rtasida axborot almashinuvini tezlashtiradi, resurslardan foydalanish samaradorligini oshiradi hamda boshqaruv qarorlarining tezkorligi va aniqligini ta'minlaydi. Shu bilan birga, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar, geoinformatsion tizimlar va ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv texnologiyalaridan foydalanish agroklasterlar faoliyatini real vaqt rejimida monitoring qilish, prognozlash va baholash imkoniyatlarini kengaytiradi. Natijada agroklasterlarning raqobatbardoshligi, investitsiyaviy jozibadorligi, eksport salohiyati va barqaror rivojlanish darajasi oshadi.

² Tadqiqot natijalari asosida muallif ishlanmasi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

- agroklasterni boshqarish uchun yaratilgan integratsiyalashgan raqamli platformani agroklasterni ishtirokchi korxonalarini yagona axborot tizimiga ulash;
- boshqaruv qarorlarini qabul qilishda sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar va ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv texnologiyalaridan keng foydalanishni yo'lga qo'yish;
- agroklasterni faoliyatini monitoring qilish va baholashning raqamli indikatorlari hamda samaradorlik ko'rsatkichlari tizimini ishlab chiqish;
- qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilari va klaster ishtirokchilarining raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan malaka oshirish dasturlarini kengaytirish;
- agroklasterni raqamlashtirish bo'yicha davlat tomonidan institutsional, moliyaviy va texnologik qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish agroklasterni faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish, boshqaruv tizimini takomillashtirish, innovatsion rivojlanishni jadallashtirish hamda qishloq xo'jaligining barqaror va raqobatbardosh rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Xulosa sifatida ta'kidlash joizki, agroklasterni raqamli boshqaruv platformasi qishloq xo'jaligi sohasida raqamli transformatsiyani jadallashtiruvchi, agrosanoat integratsiyasini mustahkamlovchi hamda barqaror rivojlanishni ta'minlashga xizmat qiluvchi strategik boshqaruv mexanizmi sifatida namoyon bo'ladi.

Ushbu raqamli platforma Qashqadaryo viloyati agroklasterni boshqaruv, monitoringi va iqtisodiy faoliyat ko'rsatkichlarini yagona axborot tizimida integratsiyalashuvini ta'minlashga qaratilgan innovatsion boshqaruv vositasidir. Platformaning konseptual modeli davlat boshqaruv organlari, agroklasterni subyektlari va hududiy mutasaddilar o'rtasidagi axborot almashinuvi jarayonini markazlashtirish va standartlashtirish tamoyillariga asoslanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 23-oktyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020 — 2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5853-sonli Farmoni // URL: <https://lex.uz/docs/-4567334>
2. Abdulloyev A., Qayimova Z. "Qishloq xo'jaligi tarmoqlarida klasterlarni tashkil etish – iqtisodiy o'sishning innovatsion yo'li". Agroiqtisodiyot ilmiy-amaliy agroiqtisodiy jurnal. 1(15)2020.
3. Abduraxmonov Q.X. Agrosanoat klasterlarining hududiy rivojlanishga ta'siri. "Iqtisodiyot va ta'lim" jurnali, Toshkent. 2022, №2. 18 b.
4. Berdiyev A.H. Agroklasterni paxta xom-ashyosi ishlab chiqarish va qayta ishlash integratsiyasi istiqbollari. // Intellektual axborot tizimlari va raqamli transformatsiya jarayonlarining innovatsion yechimlari. Xalqaro ilmiy - amaliy anjuman materiallari. Qarshi-2026. 215-219-betlar.
5. Berdiyev A.H. Fermer xo'jaliklari va klasterlar o'rtasida bir butun manfaatli tizimni shakllantirish. // Intellektual axborot tizimlari va raqamli transformatsiya jarayonlarining innovatsion yechimlari. Xalqaro ilmiy - amaliy anjuman materiallari. Qarshi-2026. 205-211-betlar.
6. Berdiyev A.H. Agroklasterni rivojlantirish istiqbollari "Globallashtirish va iqlim o'zgarishi sharoitida oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash: muammo va yechimlar" // Respublika ilmiy-amaliy anjumani 2024 yil 15 – may. 251-256- betlar.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 7/1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>